

GİYSİ VE AKSESUAR YAPIMINA UYGUN OLAN GELENEKSEL DOKUMALARIN ÇEVRE İLE OLAN ETKİLEŞİMLERİ*

Kenan SAATÇIOĞLU*

ÖZET

Son yıllarda oldukça artan çevre kirliliğine bağlı ekolojik denge sorunları, beraberinde bir takım sorunları da gündeme getirmiştir. Özellikle tekstil endüstrisinde, çok fazla kullanılmakta olan kimyasal içerikli malzemelerin, insan sağlığına ve çevre kirliliğine neden olan olumsuz etkileri ileri boyutlardadır. Bu durum, doğal elyafların tekstil sektörü içindeki kullanımını önemli bir konuma taşımaktadır. Bu nedenle, hazır giyim ve tekstil/ moda tasarımı alanlarında, etik moda tasarımı kavramıyla bağlantılı, doğa kaynaklı kumaşların kullanımı teşvik edilmektedir. Özellikle, gelişmiş Avrupa ülkelerinin duyarlı olduğu bu durum, ne yazık ki Ülkemizde gerektiği ölçüde önemli görülmemektedir. Yine Ülkemizde önemsenmeyen ve unutulmak üzere olan bir başka konu da doğal kaynaklı elyafların oluşturduğu geleneksel dokumalarımızdır. Bitkisel ve hayvansal kaynaklı elyafların kullanımıyla oluşan geleneksel dokumalarımızdan 'Şile Bezi', 'Rize Bezi' ve 'Ödemiş İpeği' gibi tekstilimizdeki giysi ve aksesuar yapımına uygun olduğu görülmektedir. Bu görüş doğrultusunda adı geçen geleneksel dokumalarımızdan çağdaş anlamda tasarımların gerçekleştirilebileceği görüşüyle birlikte, tekstil sektörünün yenilik fikrini güçlendirip, geliştirebileceği düşünülmektedir. Böylece, hem unutulmak üzere olan kültürel değerlerimizi ön plana çıkarmak, hem de çevre kirliliği, ekolojik çevre sorunları, insan sağlığı tehdidi gibi konuları minimal düzeye indirmek amaçlanmaktadır. 'Doğadan gelen doğaya geri dönmeli' görüşü doğrultusunda, tekstil/ moda tasarımcılarına, akademisyenlere, sektörde görev yapan kişilere bu konuya ilişkin çok büyük sorumluluklar düşeceğine inanılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çevre Dostu, Doğal Elyaflar, Geleneksel Dokumalar, Giysi ve Aksesuar.

TRADITIONAL WOVENS SUITABLE FOR MAKING CLOTHING AND ACCESSORIES, THEIR INTERACTIONS WITH THE ENVIRONMENT

ABSTRACT

Ecological balance problems related to the environmental pollutions increased in recent years. This situation brought about some of the problems. Especially in the textile sector, some of the chemical substances which are used hugely, also their negative influences to human health and environmental pollution are going forward. This is an important position in the use of naturel fibers in the textile sector. Therefore, relative to the concept of ethical fashion design are encouraged using naturel fabrics source, in ready-to-wear and textile/fashion design areas. In particular, the developed countries is sensitive to this situation, unfortunately it is not so important in our country to the extent necessary. Traditional wovens are ocured by the naturel fibers, but again in our country this traditional wovens are gone unheeded and forgotten also. Traditional wovens are ocured by plant and animals based fibers. In this traditional wovens as 'Şile Cloth', 'Rize Cloth' and 'Ödemiş Silk' is very suitable for making both clothing and accessories. Accordingly, thought that traditional wovens might be adapted with new and contemporary designs. This attitude will strengthen and develop the idea of the innovation in textile sector. So that, the aim is both bring to the fore cultural values and reducing some problems such as environmental pollution, ecological environment, human health. With this motto 'Come from nature, should go back to nature', textile/fashion designers, academicians, people who work in the sector has great responsibilities about the subject.

Keywords: Eco-Friendly, Naturel Fibers, Traditional Wovens, Clothing And Accessories.

Tasarıma Etki Eden Faktörler: 1750 ve 1850 yılları arasındaki zaman dilimini kapsamakta olan 'Sanayi Devrimi', birçok yeniliği getirmiştir. Sanayi Devrimi'nden günümüze kadar geçen süreçte endüstri sektöründe gün geçtikçe ortaya konulan yeni buluşlar, makineleşme ile birlikte öncelikli, kimya sanayinde büyük gelişmelerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Günümüzde ise, bu gelişmelerin olumlu yanlarıyla birlikte, olumsuz yanlarından da söz etmek mümkündür. Özellikle, 1980'li yıllardan itibaren ortaya çıkan olumsuzluklar, çevreye duyarlı insanlar tarafından daha çok dile getirilmeye başlanmış, 'ekoloji' ve 'çevre kirliliği' gibi kavramların önemine vurgular yapılmıştır. Olumsuzlukları daha da hissedilmeye başlanacak olan çevre kirliliği sorunları, üzerinde yaşadığımız Dünya'nın geleceği için bazı riskleri beraberinde getirmektedir. Çevre kirliliği, zarar gören ozon tabakası, hızla azalan yeşil alanlar, artan hava ve su kirliliği gibi olumsuzluklar karşısında, özellikle gelişmiş ülkelerde örgütlü duyarlı bir kamuoyu oluşmaya başlamıştır. Hem sanayileşmeyi sürdürmek hem de çevreyi koruyabilmek için yeni önlemler düşünölmeye başlanmıştır. Yapılan araştırmalar ile kirllettikten sonra temizlemenin maliyetinin, kirlletmeden önce

* Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi G.S.F. Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü tarafından 08-10 Ekim 2012 tarihleri arasında düzenlenen "1. Uluslar arası Moda ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu"nda bildiri olarak sunulmuştur.

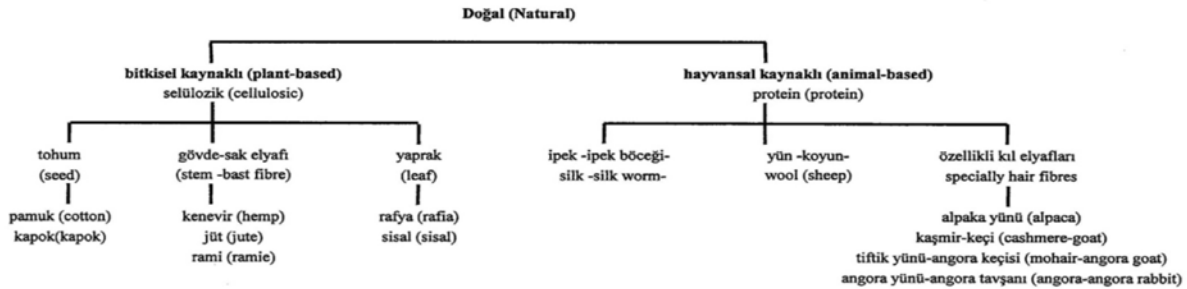
*Arş.Gör., Işık Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü, kenan.saatcioglu@isikun.edu.tr.

alınacak önlemlerin maliyetinden daha fazla olduğu, ayrıca bozulan ekolojik dengelerin onarılarak geri kazanımının mümkün olmadığı görülmüştür (Bayraktar, 2005: 1). Bu durum, günümüzde özellikle ham elyaf elde etme işlemlerinden, bitiş (finishing) işlemlerine kadar, içerisinde birçok kimyasal madde kullanımını barındıran tekstil endüstrisi ile doğrudan ilişkilidir. Tekstil endüstrisinin su, hava ve kimyasal içerikli maddeleri bünyesinde en fazla barındıran endüstri dallarından birisi olduğu bilinmektedir. Çevre kirliliğinin görünür şekilde artmaya başladığı, 1980'li yılların sonlarından günümüze kadar geçen dönemde, tekstil ürünlerinde yapay elyafların kullanımı azımsanmayacak derecede artarak, öne çıkmıştır. Yapılan araştırmaların sonuçları, yapay elyafların çevreye zarar verdiği görüşünün yanı sıra, doğal elyafların da çevreye bir o kadar zarar verdiği görüşüyle bizleri karşı karşıya getirmiştir. Bu, gerçekten sofistike bir durum olarak gözükmemektedir. Örneğin, 1kg pamuğu (ortalama 5 tişört) tarlada üretebilmek için en az 8000 litre suya ihtiyaç vardır (bu miktar iklim koşullarına göre değişkenlik gösterebilir; Sudan'da 1 kg pamuk üretimi için 29.000 litre su gereklidir. Buna karşılık 1kg polyester üretimi için ise, çok az veya hiç su kullanımı gerekmemektedir. Diğer yandan polyester üretimi sırasında aynı miktarda pamuğun üretimine göre iki kat daha fazla enerji harcaması gerekir. Bu durumda fazla su mu, yoksa enerji mi harcanmasının daha doğru bir karar olacağı konusu tartışılmalıdır (Türkmen, 2009: 71). Bu durum irdelendiğinde doğal elyafların mı, yoksa yapay elyafların mı kullanımının doğaya daha az zarar vereceği ve ekolojik düzeni bozacağı konusu gündeme gelmektedir. Özellikle organik tarım yöntemleri ile elde edilmekte olan doğal elyafların çevreye zararının asgari düzeyde oluşması ve son dönemlerde ülkemizde de gündeme getirilmeye çalışılan, aynı zamanda İngiltere'nin başını çektiği birçok Avrupa ülkesinde de ortaya çıkan 'etik moda tasarımı' kavramının devamı için doğal elyafların kullanımı çok önemlidir.

Doğal Elyaf: Doğal elyaflar, hammaddesinde kimyasal yapay içerikli bir bütünlüğe sahip olmayan, Doğa'nın insanoğluna sunmuş olduğu ürünlerden elde edilen, bilhassa bitkisel ve hayvansal kökenli elyaflara verilen genel addır. Özellikle dokumacılık yönünden çok gelişmiş ve geleneksel el dokumacılığı açısından eşsiz örneklerle sahip olan Ülkemizde, doğal kaynaklı elyaflar vazgeçilmez bir konumda bulunmaktadır. Geçmişte Ülkemizde yapılmış ve günümüzde çok az da olsa yapılmakta olan geleneksel el dokumacılık sanatımızda; pamuk, ipek, keten, kenevir ve yün gibi elyaflar en çok kullanılan doğal elyaflar olarak sınıflandırılabilir. Bu elyaflardan; pamuk, keten ve kenevir bitkisel kaynaklı doğal elyaf; ipek ve yün ise hayvansal kaynaklı doğal elyaf olarak ele alınabilir. Doğal elyafların kullanımının insan sağlığı yönünden tercih edilir olumlu özelliklere sahip olması, yapay elyaflara oranla, doğal elyaflara olan ihtiyacı arttırmaktadır. Dünyada çeşitli amaçlar doğrultusunda tasarlanmış ürünlerde kullanılan elyafların % 61'i bitkisel, % 5'i hayvansal, % 34'ü kimyasal kökenlidir. Bitkisel elyaflar içinde yer alan pamuk, doğal elyaf üretiminin % 54'ünü kapsadığı için endüstriyel anlamda önemli bir yere sahiptir (MEB, 2011).

Pamuk: Pamuk, doğal elyaflar arasında en fazla kullanılan elyaf olarak göze çarpmaktadır. Bitkisel elyaflar familyasının, tohum elyafları sınıfında yer alır. Diğer doğal elyaflarla karşılaştırıldığı takdirde pamuk elyaflarının üretim açısından; doğal kaynaklı olmasının yanı sıra, nem çekme özelliğine sahip olması, hava geçirgenliğinin en yüksek düzeyde olması, fazlaca yıkanabilmesi ve sağlığa uygun özellikleri barındırması tercih edilmesinin en önemli sebeplerindedir. Pamuk bitkisinin çevre ile olan etkileşimine bakılırsa, hem olumlu ve hem de olumsuz durumlarından söz edilebilir. Bitkinin üretimi aşamasında kullanılan suni gübreleme işlemi, çeşitli kimyasal maddelerin kullanımı ve üretim için gerekli olan bol su tüketimi çevre kirliliği ve ekolojik dengeye olumsuz yönde etki etmektedir. Yani, ucuz ve bilinçsiz tarım yöntemlerinin pamuk üretiminde çevreye zarar verdiği söylenebilir.

Tablo 1.: Doğal Elyafın Sınıflandırılması. (Black, 2008: 108).

Fakat, ekolojik bilinçle üretilmiş pamuk, doğal olarak sentetik gübre, zirai mücadele ilaçları (pestisit, fungusit, herbisit vb.) kullanılmadan elde edilmiş pamuktur. Buna 'organik pamuk' denmektedir (Bayraktar, 2005: 3). Organik tarım yöntemleri ile yetişen pamuğun, çevre kirliliği ve ekolojik dengeye olan olumlu etkileri ise; toprak ve su kirliliğini azaltmaktadır. Toprak verimliliğini arttırmaktadır. Su, toprak ve hava kirliliklerini önlemektedir (Jain, 2007: 9).

İpek: İpek, doğal elyaflar arasında hayvansal elyaflar familyasının, salgı elyafları sınıfında yer alan, ilk kez Çin'de üretilen en eski elyaflardan birisidir. Günümüzde, ipek elde etmek için gerekli olan ipek böceği üretiminde kullanılan doğal olmayan ve bilinçsiz üretim yöntemlerinin doğaya zarar verdiği görülmektedir. Özellikle, ipek üretiminde kullanılan dut ağaçlarının gübrenmesi ve pestisid kullanımının çevresel faktörler üzerinde olumsuz etkileri vardır. Bu durum denetimli üretim protokollerine sahip firmalardan ipek alımının yapılması, yabani ve organik ipek üretiminin artırılması ile minimal düzeye getirilecektir (Türkmen, 2009: 74). Organik ve yabani ipek yetiştiriciliğinde bazı sınırlamalar göze çarpsa da, çevre kirliliği, ekolojik düzen ve insan sağlığı açısından önemli bir yere sahiptir. Yabani ipek (Vahşi İpek/ Tussah İpek) ormanlardaki ipek böceği tarafından üretilir, bu nedenle ekolojik açıdan herhangi bir tehlikeli madde içermez (Foglar, 2011; 102)

Keten: En eski kültür bitkilerinden olan ketenin, Mısır'da M.Ö. 4. yüzyılda yetiştirildiği, mabetler ve mezarlar üzerine yapılan resimlerden anlaşılmaktadır (tr.wikipedia.org/wiki/keten, 2012). Keten, bitkisel kaynaklı elyafların gövde elyafları sınıfında yer almaktadır. Kendi kendine yetişebilen bir bitki olarak da tanımlanabilen ketenden elyaf elde etmek için çok fazla iş gücü ve gübreleme işlemlerine ihtiyaç duyulmamaktadır. Bu nedenle çevre dostu bir elyaf olarak nitelendirilebilmektedir. Keten üretimi sırasında, yeterli sulama yapılması şartı ile çok fazla gübre kullanımına gerek duyulmayan, yoğun iş gücü gerektirmeyen bir bitkidir. Kozłowski vd. ne göre ağır metal etkisine uğramış topraklarda keten üretiminin yapılmasıyla, bu topraklar tekrar geri kazanılabilir. Ayrıca, besin ürünleri elde edilemeyen tarım alanlarına keten bitkisinin ekimi tavsiye edilir (1994: 167-174).

Kenevir: Dünya üzerindeki, bilinen en eski ve en sağlam elyaflardan birisidir. İnsanoğlunun en önce bulmuş olduğu (MÖ 10.000) elyaf olarak tanımlanır (Black, 2008: 126). Kenevirin çok eski zamanlardan beri elyaf ve tohumu için yetiştirildiği bilinir (Yağan, 1978: 77). Eğer elyaflarından faydalanılacaksa çeşitli tekstil ürünleri (ip, sicim, halat, balık ağı, kumaş vb.), tohumlarından faydalanılacaksa, daha çok ilaç ve kimya sanayiinde kullanılır (Saatçioğlu, 2012: 62). Doğal elyaflar arasında, tıpkı keten gibi bitkisel kaynaklı bir elyaf olup, gövde elyafları sınıfında konumlanmaktadır. Kenevir, ısı, küf, bakteri, güve gibi doğal dış etkilere karşı dayanıklıdır ve bunlardan çok fazla etkilenmez (Jain, 2007: 18). Kenevir bitkisi arsız bir bitki olarak nitelendirilebilir. Üretimi sırasında çok fazla işgücüne ihtiyaç duymaz ve çok çabuk çoğalabilir. Bunun yanı sıra tıpkı keten gibi çevreye karşı bir olumsuz etkisi görülmemektedir.

Yün: Koyunların tüm bedenini saran yumuşak ve kıvrıkcık doğal elyaflara 'yün' denir. Protein molekül zincirlerinden meydana gelen ve insan saçına benzeyen bir elyaftır (MEB, 2011). Doğal elyaflar içerisinde ipek ile birlikte hayvansal kökenli elyaflar familyasında, örtü elyafları sınıfında bulunur. Pamuk gibi, yün de bilinçsiz ve yanlış üretim yöntemleri nedeniyle çevre kirliliği ve ekolojik denge konusunda çeşitli olumsuz tahribatlara yol açmaktadır. Yün üretiminde, parazitleri yok etmek için kullanılan çeşitli kimyasal içerikli maddeler, bilhassa su ve toprak kirliliklerine neden olmaktadır. Ayrıca bu maddeler tekstil temel elemanı haline getirilen ipliklerin üzerlerinde kalarak insan sağlığına doğrudan olumsuz bir etkide bulunmaktadır. Her 1 kg temizlenmiş yünden arta kalan 1.5 kg kadar atık ortaya çıkmaktadır (UNEP, 1993). Bu durumu ortadan kaldırmak için başvurulacak yöntemin organik yün üretimini kontrollü arttırmak olduğu söylenebilir. Organik yün, organik olarak yetişen besinler ile büyütülen koyunlardan alınmaktadır. Koyunların besinlerinde herhangi bir böcek ilacı bulunmaz, kırılan yün herhangi bir sentetik pirenoid batırılmaz yahut işlemden geçirilmez. Koyunlarda görülen uyuz, temiz su ekolojisi üzerinde olumsuz etkisi çok az olan bir takım maddeler ile kontrol edilebilir (Foglar, 2011: 103).

Geleneksel Dokumaların Doğal Elyaflarla Olan İlişkisi: Üzerinde yaşadığımız toprakların etnik ve kültürel anlamda zengin çeşitliliğe sahip olması, diğer sanat dalları gibi dokumacılık sanatımıza da etki etmiş ve çeşitli geleneksel dokuma türlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu geleneksel dokumalar yaşam alanı (halı, kilim, çadır, yatak örtüsü vb.) ve giyim- kuşam (elbise, gömlek, iç çamaşırı, şapka vb.) gereksinimleri için kullanılmıştır. Geleneksel tekstillerde ağırlıklı olarak yün, tiftik, kıl, deve yünü, ipek gibi hayvansal ve pamuk, keten gibi bitkisel kökenli doğal elyaflar kullanıldığı görülür (Öztürk, 2007: 52). Bu görüşe göre geleneksel dokumaların doğal elyaflarla çok yakın bir ilişkisi olduğu söylenebilir. Giysi ve aksesuar yapımında kullanılan çeşitli dokumalar incelendiğinde doğal kökenli elyaflar kategorisinde oldukları tespit edilmektedir. Söz gelimi; 'Şile Bezi', 'Rize Bezi' ve 'Ödemiş İpeği' gibi tekstil ürünlerinin giysi ve aksesuar yapımına çok uygun dokumalar oldukları görülmektedir. Pamuk, ipek, keten, kenevir ve yün gibi bitkisel ve hayvansal kaynaklı doğal elyafların, organik tarım yöntemleriyle elde edilmiş olduklarının da altı çizilmelidir. Günümüzde hızla gelişen teknoloji ile birlikte bundan yaklaşık yarım yüzyıl önce uygulanmakta olan organik tarım yöntemleri, yerini hızla kimyasal içeriğe sahip modern tarım yöntemlerine bırakmıştır. Organik tarım, son yıllarda gündemde yer almasına rağmen, aslında 50- 60 yıl öncesine kadar uygulanan en eski tarımsal faaliyetlerden birisidir. Daha önceki nesillerimizin yıllar önce petrol kaynaklı inorganik gübrelerin ve pestisid'lerin (tarımsal ilaçlar) yokluğunda, yapmaya çalıştığı tarımsal üretim, her ne kadar bugünkü anlamı ile organik tarım olarak tanımlanamaz ise de, organik tarımın temelini oluşturduğunu söylemek pek de yanlış olmaz (www.ttae.gov.tr, 2012). Eski nesillerin

organik tarım yöntemleriyle elde ettikleri doğal elyaflar ile geleneksel dokumaların temeli oluşturulmuş ve bunları günümüze kadar ulaştırmıştır. Ortaya çıkan geleneksel dokumalarımızdan oluşturulan giysiler ve aksesuarlar, yıllarca insanlarımız tarafından giyilmiş, yıpranmış ve sonunda toprağa karışıp yok olmuştur. Bu durum, geleneksel dokumalarımızın ekolojik düzen çerçevesinde, doğal geri dönüşüm kavramına sağlamış olduğu katkının göstergesi olabilir. Geleneksel dokumaların kaynağının doğal elyaflardan meydana gelmesi, giysi ve aksesuar yapımında tene temas etmesi; günümüzde karşılaşılan insan sağlığı, çevre kirliliği ve ekolojik denge sorunları gibi sorunlara bir yönüyle karşı çıkış olarak da ifade edilebilir. 1980’li yılların sonlarından itibaren Dünyada görülen çevre kirliliği ve ekolojik denge bozuklukları ve buna bağlı olarak insan sağlığının tehdit edilmesi, özellikle 2000’li yıllardan günümüze “etik moda tasarımı” kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Tekstil ürünlerinin çevreye giderek çok fazla zarar vermesi, tekstil sektöründe görev yapan çeşitli tekstil ve moda tasarımcılarını, eğitimcileri ve akademisyenleri harekete geçirmiştir. Özellikle İngiltere’de ortaya çıkan bu yeni akım, organik tarıma ve dolayısıyla doğal elyaflardan meydana getirilmiş yeni tasarımlara yönelimi sağlamıştır. Bu fikir doğrultusunda, özellikle Avrupa’da, çeşitli tekstil ve moda tasarımı alanındaki etkinliklerde, bu anlayışa denk düşen çalışmalar yapılmış ve çeşitli tasarımcılara ait ekolojik kumaşlarla yapılmış tasarımlar sergilenmiştir. Bunun yanı sıra yine çeşitli tekstil ve moda tasarımı alanında hizmet veren üniversite ve yüksekokullarda da bu konu ile ilgili eğitime çok önem verildiği görülmektedir. London Fashion Week- Estethica, Paris Pret a Porter- So Ethic, Berlin Premium Show- Green Area, New York Fashion Week- Edun, Sao Paulo-E Fabrics, Milan-White bu fikre hizmet eden hazır giyim ve tekstil/moda tasarımı alanındaki fuarların bölümlerinden bazılarıdır. Ayrıca, Central St. Martin’s (Londra), Chelsea School of Art (Londra), London College of Fashion (Londra), Nottingham Trent University (Nottingham), De Montfort University (Leicester) yine bu doğrultudaki dersleri müfredatlarında barındıran tasarım okullarından bazılarıdır (Lee, 2007: 107-113). Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, ülkemizde köklü bir geçmiş ve altyapıya sahip olan geleneksel dokumalarımızın bulunduğu görülmektedir. Özellikle geçmiş dönemlerde üretilen, bu dokumalarımızdan çeşitli giysi ve aksesuarın yapılmış olması, etik moda tasarımı kavramı ile diğer ülkelerde de yakalanmaya çalışılan ekolojik bilinç düzeyine bizleri yaklaştırmaktadır.

Sonuç: Zengin bir sosyo- kültürel birikime sahip olan Anadolu ‘da gelişen sanat dallarından birisi de dokumacılık sanatıdır. Geleneksel el dokumacılığın özgün ve değerli örnekleri, iç- dış mekânda ve giyim- kuşamda kullanılmıştır. Geleneksel dokumalar, bitkisel ya da hayvansal hammaddelerden meydana getirmişlerdir. Bu açıdan değerlendirildiğinde geleneksel dokumalarımızın hemen hemen tümünün doğal kaynaklı elyaflardan oluştuğu görülmektedir. Pamuk, ipek, keten, kenevir ve yün, Ülkemizde yapılan geleneksel dokumalarımızın hammaddeleri olduğu ve ifade edilebilir. Bu çıkarım doğrultusunda, geleneksel dokumalarımızın kullanımıyla, insan sağlığı, çevre kirliliği ve ekolojik denge vb. sorunlara olumlu etkiler sağlayacaktır. Böylece doğadan gelen doğaya gidecek ve kimyasal içeriğe sahip çevre dostu olmayan tekstillerin kullanımı bir nebze de olsa azaltılmış olacaktır. Özellikle 1980’li yılların sonlarından itibaren kullanılan tekstil ürünlerinin, çevre kirliliğine olan olumsuz etkilerinin çok fazla artması ve bu durumun rahatsız edici boyutlarının hissedilmeye başlanması sonucu, çeşitli bilinçlendirme çalışmaları ile insanların dikkatleri bu konuya çekilmek istenmiştir. Günümüzde de devam eden bu bilinçlendirme hareketlerinden birisi de “etik moda tasarımı” kavramıdır. Öncelikle İngiltere’de ortaya çıkarılan bu kavram, organik tarım yöntemleriyle elde edilmiş doğal kaynaklı elyaflar ile yapılmakta olan tekstil ürünlerinin önemini ortaya koymaktadır. İngiltere gibi diğer Avrupa ülkelerinde de gün geçtikçe daha da önem kazanan bu kavrama, Ülkemizde günümüzde pek fazla değer verilmediği görülmektedir. Ülkemiz tekstil sektöründe, çevre bilincini destekleyici aktivitelerin sınırlı sayıda yapıyor olması, doğal kaynaklı elyafların oluşturduğu geleneksel dokumaların sektöre bir şekilde adapte edilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu görüş ile birlikte, özellikle tekstil ve moda tasarımı sektöründe faaliyet gösteren; tekstil/ moda tasarımcılarına, eğitimcilere, akademisyenlere, sektöre yön veren ve hizmet eden kişilere bu konuda büyük görevler düşmektedir. Öncelikle günümüzde giysi ve aksesuar yapımına çok uygun olan geleneksel dokumalardan ‘Şile Bezi’, ‘Rize Bezi’ ve ‘Ödemiş İpeği’ gibi üretimi azalmakta olan tekstillerin tanıtılmasının gerekliliğine inanılmaktadır. Bu çerçevede, tekstil ve moda tasarımcılarından geleneksel dokumalarımızdan çağı yakalayan tasarımlar beklenmekte; böylelikle hem kendi kültürümüze ait değerlerin, daha da işlevsel hale getirilmesi, hem de bu ürünlerin bilinçli kullanımıyla çevre duyarlılığına dikkat çekilmesi hedeflenmelidir.

Teşekkür: Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü’nün düzenlemiş olduğu “I. Uluslararası Moda ve Tekstil Tasarımı Bienali”ne katılmam için benden tüm yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen değerli FMV Işık Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanlığına, Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Nafiye GÜNEÇ KIYAK’a, Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanımız Sayın Prof. Dr. Melih BOYDAK’a, Moda ve Tekstil Tasarımı Bölüm Başkanımız Prof. Dr. Ahmet Öner GEZGİN’e ve değerli Bölüm hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi iletmek isterim.

KAYNAKÇA:

- T. Bayraktar, Tekstil ve Konfeksiyon Sektöründe Ekoloji ve Ekolojik Etiketler, İTKİB AR&GE ve Mevzuat Şubesi, İstanbul, 2005, s.1-3.
- S. Black, Eco-Chic The Fashion Paradox, London, 2008, p.108-126.
- C Foglar. (2011). Etik Moda Tasarımı: Bir Trend mi, Bir Gelecek Hareketi mi?, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Giyim Üretim Teknolojisi, Tekstil Lifleri, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2011, s.6-13.
- C.Jain. (2007). "An Introduction to Eco Textiles", Singapore Fashion Week, City of Singapore: 9-18.
- Kozlowski, R., Mankowski, J. et al. (1994). "Bast Fibre Crops Cultivated On Polluted Soils", World Conference Proceedings, Manchester: 167-174.
- Matilda Lee, Eco Chic: The Savvy Shopper's Guide To Ethical Fashion, London, 2007, pp.107-113.
- İ.Öztürk, Koruma Kültürü ve Geleneksel Tekstillerin Korunması-Onarımı, Mor Fil Y., Ankara, 2007, s.52.
- Saatçioğlu, K. (2012). Geleneksel Türk El Dokumalarından Rize Bezi'nin (Feretiko) Süsleme Teknikleri İle Giysiye Uyarlanması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkmen, N. (2009). Tekstil ve Moda Tasarımı Açısından Sürdürülebilirlik ve Dönüşüm, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- UNEP (United Nations Environment Programme). (1993). "The Textile Industry and The Environment", Industry And The Environment Technical Report Number 16, Paris: 22.
- Yağan, Ş.Y. Türk El Dokumacılığı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1978, s.77.
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Keten,_2012 (21. 07. 2012).
- <http://www.ttae.gov.tr/yenittae/index.php/makaleler/organik-tar-m/144-organik-ekolojik-tar-m-yazar-dr-metin-babaoglu> (22. 07. 2012).